

PREDGOVOR

Danjašnja je ponuda knjiga o zavičaju i o njihovoj uporabi tako velika da zacijelo obeshrabruje nove potencijalne autore takvih sadržaja. Ipak, smatrao sam svojom obvezom da napišem takvu knjigu. Konačno sam je i napisao, pa se ta knjiga, dragi čitatelji, upravo nalazi u Vašim rukama. Knjigu sam pisao vođen neizrecivim poticajem da pomognem i potičem sve one koji su se rodili i živjeli u Očeviji da ne zaborave svoje korijene i svoje drage pretke, da se sve ove vrednote ne prepuste zaboravu, a već sam odavno spoznao da mi se u tom smislu pružaju velike mogućnosti.

Osim emotivno, iscjeliteljskom sam poslu pristupio ponajprije istraživačkim žarom – proučavajući bogatu ostavštinu mojih očevskih i bosanskih franjevacu i najpoznatijih povjesničara. Ipak, tijekom niza godina i moja su osobna iskustva bivala sve veća i dragocjenija, što je rezultiralo i brojnim uspjesima u mojem radu, ispunjavajući me neizmjernim zadovoljstvom. Evo, tu je knjiga u kojoj sam sažeo sva ta svoja saznanjanja sa željom da ih približim što većem broju čitatelja.

Knjiga je podijeljena na pet dijelova; u dodatku se nalazi slikovni prikaz prošlosti i sadašnjosti Očevije. Vrela očevačke povijesti su matične knjige, spisi Župnog ureda Vareš, matične knjige Matičnog ureda općine Vareš, transkripcija Joze Lekića od 1991. godine, matične knjige Župnog ureda Kraljeva Sutjeska i svi dokumenti koji su sačuvani u župnom uredu u Varešu i drugdje. Očevija je staro naselje, jedinstveno u svijetu, s još aktivnim majdanima ili kovačnicama na vodeni pogon, za koje se zna već koncem 15. stoljeća, od 1485. / 86. godine, u vrijeme namjesništva Jakub paše u Varešu.

U selu Očeviji nije bilo kroničara, ali su je povremeno obilazili putopisci i ostavljali pisane tragove koji nam dobro dođu za današnje istraživanje, tako da se o prošlosti sela zna, kao i na temelju onoga

što je usmenom predajom preneseno s koljena na koljeno. Francuski pisac Rousseau piše 1850. godine, citiram: *“Očevija ima sedam majdana sa po četiri radnika i jednu talionicu i pet kovačnica. Jedno punjenje talionice potrošilo bi 60 tovara rude i 120 tovara uglja – čumura. Mjesečno je jedna talionica obično proizvodila oko 250 kvintala željeza”*.

Početak Prvog svjetskog rata u Varešu nema više duhvanica. U Očeviji je tada bilo šest majdana, a u Vijaci četiri. Tako je Vijaka proizvodila okove i čavle, Očevija tave za solane u Tuzli. Fra Ivan Frano Jukić piše prve knjige zemljopisa Bosne i Hercegovine, u kojima stoji, citiram: *“da su Vijaka i Očevija imale dobre majstore oruđa i posuđa”*. Očevija je zanimljiva po svojim majdanima, a oni su živi spomenici kovačkog obrta, nekoć vrlo razvijenog u vareškoj općini. Stoljećima su očevački majdani bez promjena u svome izgledu, svojoj opremi, svojim proizvodima, ali i po svojim majstorima, pa ih neki nazvaše živim muzejima.

Opisati događaje i priče u vezi sa selom Očevijom, običaje, narodne nošnje, ponašanje žitelja i njihov život, nije nimalo lako niti jednostavno. Riječima i fotografijama pokušat ću prikazati općenito o selu: o napravama, alatima i pomagalima što su se koristili za obradu zemljišta, kao i izradu odjeće, obuće, drvenih plugova, a kasnije i željeznih pomagala i naprava, plugova, željeznih zubača – drljača, drvenih stanova za tkanje ponjava, čaršafa, peškira, marama, košulja i drugih proizvoda koji su se koristili za osobne potrebe, kao i preslicâ, stupa za izradu lana i konoplje, ručnih preslica, vretena i alata za izradu nakita, posuđa i dr. Kada sam odlučio pisati knjigu o svom zavičaju jedina mi je želja bila potaknuti buduće naraštaje da ne zaborave svoju starinu.

Ja sam se počeo baviti prikupljanjem povijesnih tragova o Očeviji u 65. godini života, na izmaku tjelesne snage. Nadam se da dolazeći naraštaji neće prezreti moj veliki trud zbog oskudnosti i nesavršenosti ovoga djela. Umjesto toga, nadam se, kad dođu do

bogatijih dokumenta, i ako budu živjeli u sretnijim vremenima, da će oni to zapravo proširiti i usavršiti. Također sam namjeravao iskazati sve što se iskazati može i o rodnome mjestu i o korijenima žitelja sela Očevije, posebice znajući da je književnik Ivo Andrić rekao – napisao “*da su svi ljudi dužni svome zavičaju i zavičaj čovjeku*”. Također sam pročitao jednu mudrost naših franjevaca koja glasi “*napiši pa će i Bog upamtiti*”. Iz tih pobuda je i nastala ova knjiga – da bi se svi oni koji su rođeni u Očeviji mogli sjetiti svoga zavičaja, pogotovo oni koji danas žive širom svijeta.

Nadam se da će, čitajući ovu knjigu, sačuvati selo Očeviju u riječi i slici i tako je otrgnuti zaboravu. Svi običaji njegovani u selu Očeviji spomenuti su kako bi svatko onaj tko je rođen u Očeviji, onaj tko je boravio u njoj ili čuo za nju imao trajnu uspomenu. Smatrao sam to potrebnim jer se mnogi običaji više nikada neće ponoviti, pošto su umrli ili će umrijeti oni koji ih znaju. Mnoge se narodne nošnje više nikada neće vidjeti osim na fotografiji, mnoge se izvorne pjesme više nikada neće čuti pošto će biti zaboravljene, zbog vremena koje je proteklo od napuštanja sela (26. listopada 1993. godine ili ranije kada su ljudi odlazili trbuhom za kruhom i naseljavali se u drugim gradovima, državama i kontinentima). Mnogi se Očevci i Očevke, nažalost, više nikada neće vidjeti niti sreći. S druge strane, želim podsjetiti sve Očevce i Očevke, prijatelje i poznavatelje Očevije na bogatstvo prošlosti i sadašnjosti i na očevske velikane, kao i na trenutačno stanje sela Očevije s nadom u bolji i brži povratak izbjeglih i bolje sutra.